

LBRIS

We know
books

OANA CAMELIA ȘERBAN

Anii 44

Cartea Românească
EDUCAȚIONAL

Cuprins

Enciclopedia celor morți la 44.....	7
„Probabil pentru că sunt beat, nu?”	22
Născut în viitorul cartier roșu, decedat ca un sfânt.....	43
Moarte cu toast: ultima șampanie. Amintiri din norocul unei femei.....	59
Freud nu e acasă. Lumii i se face rău.....	89
Să dai un sens vieții înainte ca LIGHTNING P38 să cadă	108
Rugăciune către părintele iubirii. Amantul doamnei Chatterley, un ofițer funerar	119
Cea mai bună putere e aceea care nu guvernează deloc. Nesupunerea civilă și anarhia erotică: două dintre minunile acestei lumi	146
Masacrul inocentelor: bărbatul care renunță la portrete....	161
Antipapa care a plătit să plece de lângă Dumnezeu pentru o femeie cu nume roman.....	169
Regicid la Lisabona: ce faci cu ce știi c când nimeni nu mai are nevoie de tine?	175
Anii 44 n-au final.....	189
„Ți-am dat un final la carte”	195
Ce îi spui unui bărbat la anii 44?	220

Enciclopedia celor morți la 44

Anii '44. Anii crizei. Armata Roșie înaintează în primele zile ale lui ianuarie. La scurtă vreme, rușii îi condamnă pe naziști pentru morții de la Katyn. În februarie, Luțk și 60 de femei cad, primul sub sovietici, celelalte sub naziști. În martie, Ungaria rămâne sub nemți, iar în aprilie, în luna păcălelii, URSS declară că respectă suveranitatea și autonomia României cu condiția capitulării necondiționate. Odesa cunoaște libertatea, Bucureștiul se umple de bombardiere. Elvețienii vin la Mogoșoaia, un palat în care ar putea trăi ca în opulența statului lor, dacă nu ieși pe stradă, acolo unde nimic nu mai e verde. În mai, '44, Armata Poporului e ocupată să ucidă popoare; în iunie, Cetatea eternă e eliberată de americani, britanici și francezi, iar în iunie Thomas Mann își ia cetățenie americană. Ce mare scofală? Într-un timp în care toată lumea moare, e important cum și ca ce mori. În iulie '44, Hitler se încăpățânează să rămână viu. August eliberează Florența, care cunoaște o a doua Renaștere. Parisul scapă de nemți; nu îi rămâne decât să redevină un oraș al îndrăgostiților, cât timp sovieticii se mută la București. La noi, mereu a fost mai cald. În septembrie '44, Bruxelles scapă de belelele războiului, iar *London has fallen* se întâmplă prima dată pe 8 septembrie, de ziua Sfintei Fecioare Maria, când Butler nici nu era în

proiect. În octombrie Japonia înțelege de ce '44 e un an rău pentru toată lumea, după primul atac kamikaze, iar în noiembrie Roosevelt își prelungește puțin salutul de președinte. Al patrulea mandat al lui, cât timp Armata a IV-a Română are probleme în Cehoslovacia. În '44 mor, pe rând, Mondrian, de Saint-Exupéry, Kandinsky. Și mulți eroi. Mulți, care rămân necunoscuți. Așa cade bine faptelor mari, să rămână anonime. Cele mai cunoscute lucruri despre eroii anilor '44 sunt reductibile la moartea lor. Vă așteptați să fie un roman despre război? Nu greșiți. El este o carte despre cea mai crudă secesiune, a unui bărbat față de viața lui. Nu în anii '44, dar la 44 de ani, ai lui. Semn că 44 nu a fost niciodată o cifră ușoară.

Nu. 44 de ani e vârsta la care Karol se pregătește să moară. Îl cheamă ca pe Papă, dar multe dintre lucrurile sfinte din inima lui au pălit. Totul a început în ziua în care, pregătit într-ale Domnului, a ales să slujească puterea. Dacă ar fi rămas mai sus de cele pământești, s-ar fi făcut Patriarh. Pentru el, viața într-o mănăstire trebuia să fie o retragere din lume rămânând în lume. O distrugere pe care o accepți, dar în care te implici. Și distrugerea, în fond, e o zidire. Și ce lucrare poate fi mai minunată decât aceea în care cad buștenii, ca-n ultimul act din Zorba grecul, și tu stai căscat așteptând pravila peste tine, greutatea care o să-ți scoată la iveală ușurătatea ființei și care o să te desăvârșească? Între Bergoglio și Ratzinger îl preferă pe Ioan, doar pentru că e mort; Wojtyła îi face posibili pe cei doi și, în plus, a murit la 85 de ani, adică dublul vârstei la care el se pregătea să moară. Astăzi, în țara lui se mai vorbește despre Papi doar în Parlament,

atunci când la vreo investitură cineva întreabă „pe cine ați prefera, pe Papa Ioan Paul al II-lea sau pe Papa Francisc?“, sau când vine vorba de Netflix și popcorn într-o seară în care fugi de sex. Nu e o blasfemie să vorbești despre papi și despre sex în aceeași frază, căci asta înseamnă dreptatea dintre sacru și profan care se cascadează înastă lume și, cumva, asta însemna și viața lui. Educat între cele mai sfinte și sedus de cele mai umane. Totuși, Bergoglio e marele microbist. Pe Benedict îl bate la fotbal și la roluri. Purtătorii de cruci n-au demisii, au retrageri. Ziua în care Bergoglio vrea să se retragă ca Arhiepiscop e ziua în care Benedict vrea să lase în urmă Sfântul Scaun care devenise prea mare pentru el, în timp ce propria-i ființă îi ajunsese prea mică. Dar într-o lume în care doi Papi locuiesc în același Palat mâncând Pizza Diavola, și Karol poate să mănânce oricâte fructe interzise, asumând că poate fi Bergoglio și Benedict și mulți alți autori din literatura pe care o sorbea cu aceeași plăcere cu care turna Canard Duchêne într-o cupă. Acesta era sfântul lui potir, lângă care se strângeau, în fiecare noapte, tot mai multe Magdalene. Marea lui dramă e că în el trăiau mulți papi, mulți scriitori, mulți autori, multe orașe, mulți păgâni și mulți îngeri căzuți. Din cauza asta, la el în suflet era mereu înghesuială, iar la el în casă era gol. La 44 de ani, tot ce poți să faci, când trăiesc atâția oameni în tine, e să pleci din lume. Adică să te pregătești să mori. Așa că trăia pe măsura nimicului. Se trezea diminețile și dacă nu avea o fecioară uzată lângă el, care să-l mintă că e cel mult al doilea bărbat pe care îl cunoaște în viața asta și primul care îi trezește trupul – într-un joc de cuvinte în ton cu dimineața – intra în duș și își spunea că mai e puțin.

Câteva luni și gata, va ajunge un veșnic turist, până își va da obștescul sfârșit. Deschidea televizorul, despre care știa bine că ține loc în casa muritorului de rând de operă, teatru, cinema, bibliotecă, flașnetă și gramofon, și se uita repede peste cele trei sticle de parfum, care erau singurele puncte fixe, dar interșanjabile din viața lui. Oricare unul dintre cele trei, de la zi la zi, niciodată altul. Lua telefonul și îi scria ei că a greșit și că vrea să iasă din scena vieții cu o oarecare demnitate, și celorlalte că ar vrea să ia viața de la capăt cu ele. Ei îi spunea că se pregătește să moară, lor le spunea că s-a întors din morți. De fapt, el nici nu începuse să trăiască la modul serios, dar dacă îi spuneai asta într-un restaurant, cerea nota, te lăsa acasă și nici nu te atingea la plecare. Dacă îi spuneai asta la telefon nu îți mai vorbea, cu puțin noroc răspundea după zece ore când, sculat fie dintr-un pat al unei nimfomane, fie din canapeaua în care a adormit îmbrăcat de nervi și de lehamite, își aducea aminte că, printre multele lucruri neîncheiate pe care le are, e și o discuție incomodă cu tine. La 44 de ani, dacă nu murea, se omora el. Creștinește, indirect, adică implicat. Versiunea cea mai dulce era să moară cu o fată lângă el. Una cu care să vadă soarele la venirea și la plecarea pe un cer albastru de Normandie sau într-un colț uitat din țara Galilor, căreia să îi spună că e al ei oricât de mult relația lor va fi considerată un nimic provizoriu și seducător și că în clipa în care ea va ridica pretenții el o să fugă, ca mingea de foc la asfințit, pentru că are treabă să mai răsară și în alte colțuri de lume. Între ei doi, multe povești spuse de el și auzite de ele, cărți citite și povestite de el și auzite de ele, vieți trăite și povestite de

el, și terfelite de ele. Fete tari de urechi, dispuse să râdă și să bea. Fete cu mâini lungi, sâni frumoși, păr drept, picioare sculptate, fete care își poartă trupul în tăcere și îl dau în zgomot. Alternativa era să moară la domiciliu, la o zi de sărbătoare, citind *Moët, iubire*? Ultima carte a lui Daniel Steel, cumpărată de la *Inmedio*, de unde lua, alternativ, ghiduri de călătorie pe care nu va mai apuca să le facă, două jurnale culturale și ceva presă umoristică și tragică, de tip *Charlie Hebdo*. Și el râdea mult și își ascuțea umorul în destinul tuturor, dar uite că pe el nu îl omorâse nimeni. Poate trebuia să se mute în Franța și să lucreze aici, la redacție, așa încât cineva să îi zboare creierii geniali la primul articol despre sfânta biserică din Islam scris cu obrăznicia lui Bokowski. Dar nu. Tot ce îi plăcea din Franța erau lavandele de Provence, vinurile de Miraval, circurile plutitoare despre care citise într-un manuscris nepublicat al lui Daniel Steel, dat pe sub mână în două tiraje standard – uneori părea că se vede pe el în paginile acelea – și fetele care vorbesc franceză. Puteai să îi spui orice, dar la un *Voulez-vous coucher avec moi?* își vindea sufletul, îți spunea că ești femeia vieții lui și că ar vrea să plece cu tine într-o vacanță la Napoli, pentru că, nu-i așa, ce franțuzoaică vrea pe coastele lui Macron, când el știe istoria pizzei Margherita pe de rost și toate cotloanele ulițelor romane? Adică, știa tot ce e mai seducător și nefolositor pe pământul sub care el voia să înainteze tot mai repede. Decența celor 44 îl obliga. Deși el avea jumătate din vârsta lui Wojtyła când a murit, se iubise o primăvară cu o fată care avea jumătate din vârsta lui. Așa era toată biografia pe care voia să o îngroape, un domino. Era o enciclopedie de

fată, căzuse de două ori examenul de admitere și tot de atâtea ori în inima lui. Nu înțelesese că unui înger căzut nu mai ai cum să îi mai pui aripi – prietena lui îi spusese la o masă, dar lui i se părea că ideea asta e ori de la Schlegel, ori de la Sandra Brown, ca orice chestie subtilă și complicată care poate să fie genială și obscură sau formidabilă și populară. Pe fătuca asta o crease o altă amantă, mai mare și neconsumată, din lotul femeilor mature și nedesăvârșite, de vreo 40 de ani, adică fix jumătatea vârstei Patriarhului Chiril al Moscovei. V-am zis că nu e nimic sfânt în povestea asta, dar nu m-ați crezut nici unul. Și pe doamna asta minunată o crease alta, la rândul ei, și tot așa. Pentru că în viața lui orice femeie o crea pe alta și orice femeie o completa pe alta. Și cum era un pretențios, era nevoie de multe femei care să compună, cu mic cu mare, un ideal. Una era amanta perfectă, alta era mitul fructului interzis, alta era o ticăloasă lipsă dintr-o conjurație, alta era o subalternă. Lista putea continua. Ele veneau mereu în loturi, în care cele mai posesive erau lăsate la urmă. El voia să posede și să fie amăgit, dar nu voia să fie posedat și părăsit. Dificilă sarcină. Pe locul cinci din top era și ea, prietena nouă, un fel de maică de la palatul papilor, care nu s-a calificat să fie nimic. Nici femeie, nici iubită, nici amantă, nici prietenă, nici subalternă, nici umbră, nici lumină, nici pierdere de vreme, nici umplere de timp. Cu ea vorbea cel mai mult, căci ea, fiind nimic, era regină în tot dezastrul vieții lui. În fond, ce face o regină să rămână încoronată? Discuțiile cu bufonul pe care nu-l decapitează niciodată și care rămâne feblețea ei, cunoașterea tuturor celor care fac din patul regal o lume

în mișcare, capul suficient de mare cât să stea pe el o coroană și inima suficient de umilă cât să ierte și să uite tot ce el a făcut de neiertat și de neînțeles pentru un om. Din umilința ei se trage puterea lui și orice nebun care are de gestionat o putere are nevoie de așa ceva în viața lui. Altminteri se irosește. Însă chiar și așa, el se pregătea să moară, oricât ea se încăpățâna să îl țină viu. Un nimeni voia să țină viu pe cineva care iubea nimicurile și care voia ca viața lui să fie dincolo de aici, adică niciunde, pentru că nu mai avea rădăcini, nici poftă de viață, nici încredere în el, nici speranță de a iubi și a fi iubit fără ca cineva să îl umple de reproșuri și de culpe. Așadar, povestea aceasta este despre doi absurzi într-o lume care e și mai absurdă pentru că fiecare are dreptatea lui, doar pe jumătate. El avea dreptate că omenirea asta e pierdută și oamenii nu mai au simțul realității, dar nu știa câtă iubire poate să mai încapă în inima lui și câte roluri i-au rămas ne jucate. Ea avea dreptate că între el și restul bărbaților care practică amantlâcul neinteligent și bătăran, și pentru care Faust e vreun personaj de pe Halmark, nu există nimic, dar nu știa cine e el, de fapt, pentru că niciodată nu a lăsat-o să îl cunoască. Ea credea că l-ar fi putut iubi, fără să își pună problema dacă pentru totdeauna, dar știa că dacă trebuie să pună verbul acesta într-o propoziție trebuie să fie și el acolo, el credea că e bun pentru absolut oricine în lumea asta mai puțin pentru ea. El o bănuia că ea a făcut din el un capriciu, deși era maestru la a rămâne blocat în nostalgii bolnăvicioase și în amintirea unor femei care prezentau spețe amoroase nerezolvate și urgentate în dezastrul acestei vieți, ea îi spunea că are o dorință și că asta nu are de a face cu nimic altceva, cu

atât mai mult cu prietenia dintre ei, care nu există, pentru că el avusese grijă să o sacrifice într-una dintre primele sărbători ale anului, în care un sfânt umblă cu capul pe-un taler. El voia să moară pentru că nu îi mai rămăsese nimic. Ea voia să trăiască pentru că nu începuse nimic. La un momentdat, s-au înțeles. Aveau să facă lucrurile în ordine, întâi ca ea, apoi ca el, și toți vor fi fost fericiți. Dar chiar și când, dimineața, își dădea cu parfum și ieșea din casă, circulând pe străzile unei capitale pe care în interbelic treceau marii autori ai imaginației lui, el își spunea că *Meseria de a trăi*¹ e un lucru formidabil dar nu pentru el, și că are vocația de face lucrurile așa încât să *murim cu toții-n chinuri*². Pregătindu-se de moarte, se pregătea de *Prăbușire*³. În istoria celor căzuți, a celor pe care îi iubea pentru că nu s-au mai putut ridica, se aflau membri Casei Usher, Podul din Genova, Imperiul Roman, câteva avioane cu nevinovați și motani care oricum mai aveau opt vieți și nu contează în logica acestei căderi. El se pregătea însă să cadă ca Scottie, cel care de multe ori îi spusese unei femei *M-aș omorî pentru tine*⁴. Era însă un egoist, nu ar face asta niciodată. S-ar omorî pentru el, niciodată pentru altul. Într-o zi, când s-a văzut cu ea la un cappucino, după ce a vărsat puțin din pahar peste genunchii ei, i-a citit din roman: „un om se poate prăbuși în mai multe feluri – poate cădea în cap, caz în

---

¹ Romanul-jurnal al lui Cesare Pavese.

² Roman al lui Bogdan Teodorescu.

³ Romanul-jurnal al lui F. Scott Fitzgerald.

⁴ Trimitere la romanul *M-aș omorî pentru tine și alte povestiri*, al lui F. Scott Fitzgerald.

care puterea sa de decizie este preluată de alții, poate cădea fizic, caz în care nu mai are altă soluție decât să se dea pe mâna oamenilor în halate albe, sau poate cădea nervos". Citea și râdea glorios. Ei îi plăcea mai mult să îl audă recitând. Prima dată când i-a făcut onoarea i s-a părut că e o glumă. Când a văzut că recită în serios, și-a ținut respirația și l-a ascultat. Ea îi scrisese, el recita. Râdeau împreună. Era perfect, într-o lume în care nu ai cui să îi vorbești ca să te asculte, nu ai cui să îi scrii ca să citească, nu ai cui să îi zâmbești ca să îți râdă. Dacă îl întrebai pe el, ea avea să îi scrie necrologul într-o zi. Dacă o întrebai pe ea, el avea să îi povestească un amantlâc cât ea se chinuie să își dea ultima suflare. Ea ar fi murit ascultând, el ar fi continuat de vorbit și după ce ea nu ar mai fi fost acolo. Posibil să nu își fi dat seama niciodată că ea nu mai e, decât atunci când râsul de unul singur ar fi devenit insuportabil. Poate că acesta era marele lui secret, căuta o femeie cu care să râdă, nu cu care să sufere, la asta se pricepea de minune, și dacă nu sufereau ele, se simțea el să le ajute. Citea și se minuna! „Auzi, poate cădea în cap. Asta mi se întâmplă mie. Poate cădea fizic. Oricum sunt bolnav. Poate cădea nervos... atunci va fi gata, cad buștenii". Ea încuviința cât timp el continua să citească răspunzând, pe sub masă, la câteva mesaje, adică aranjând câțiva bușteni care se vor prăvăli peste el. Scottie a murit de alcool și de iubire. Așa avea să facă și el, adaugând tot mai multe ouri la cuvântul descins din Dyonis și tot mai mult abuz peste uzul iubirii. Se mai uita din când în când la ea și o întreba „ce, ce nu îți convine, e o moarte memorabilă!". Ea se necăjea, el o lua peste picior. Iar când pe ea o lua râsul, se întâmpla întotdeauna pentru că el se inflama de

la ceva: o târfă tristă sau un idiot profesional. Lumea era împărțită între ei.

La 44 de ani, urma să moară. Într-o vară, o vară în care mulți patriarhi și mulți președinți erau născuți. Ea nu vedea nicio urmă de Papă în el, doar un teren de fotbal pe care cel mai bun atacant își dă autogol în fiecare dimineață. Se uita la el, cu toleranță, îl săruta pe frunte, singurul gest care o liniștea, și își spunea: „Ăsta nici măcar nu merită să moară la 44 de ani. Ca să mori la vârsta asta, trebuie să ai o demnitate. Nu o oarecare demnitate, ci o demnitate”. Cine mai murise la 44 de ani? Antoine-Marie Roger, viconte de Saint-Exupéry. Și-a dat sufletul pe Mediterană, și nici măcar nu a murit ca un prinț. Vrei prăbușire? Ia de aici, aviator căzut sub bombardamentele antifasciștilor. I-au găsit în ape brățara gravată cu numele lui. Tu, dacă mori, eu ce găsesc de la tine?” Se uita la el și își spunea replica de la jumătatea Micului Prinț – ești responsabilă de ceea ce împlânzești. Dacă ar fi reușit să facă asta, ar fi devenit responsabilă pentru el. Deja el trăia sălbatic. Dar ori de câte ori îi vorbea, îl atingea, îl dojenea, ea spera ca el să se înduplece față de el. Începuse să se oftice că el nu vedea mai departe de ea, că ea era acolo doar ca el să se împace cu el, fără ca ea să aibă vreun câștig. El însă, așa cum era acum, adică așa cum îl prețuia ea, nu merita să moară la 44.

„Cehov murise la 44 de ani, înainte de război, tot într-o vară, răpus de tuberculoză. Dar cine ești tu să îți dorești să mori la vârsta lui și în anotimpul lui? Simplul fapt că îmi spui mereu *Mor*, așa cum Cehov îi zicea lui Schwöhrer, e o aroganță. Te văd însă pățind ca el restul poveștii. Primind o cupă de șampanie în loc de un

balon de oxigen, murind vesel și spunând-i femeii (oricare se va nimeri să fie) – *N-am mai degustat de mult șampanie*, așa cum îmi spui și tu mie, în zilele tale de post și grijă. Cine ești tu să mori așa senin când nu ai scris decât proză scurtă, când nu m-ai învățat încă să desfac dopul de la șampanie fără să masakrez lustra și când nu m-ai lăsat să plâng niciodată pe umărul tău? Să plângi pe un mort nu are nici un farmec, toți creștinii lipsiți de decență și marcați de isteria dispariției fac asta. Cine ești tu să mori ca al meu Gogol, de epuizare! În casa lui Tolstoi, neterminând *Suflete moarte* și ajungând una cu ele? De ce faci ca el, te chinui să nu adormi, te trezești din somn, te îmbolnăvești între ele? A murit înconjurat de pâine caldă, delirând, apucând o scară dintre rai și iad, pe care o vedea numai cu ochii minții. Cine ești tu să mori în tot atâția ani de domnie câți a avut Augustus, 44, când tu nu ți-ai crescut încă nici măcar cetatea ta, dar un imperiu? Cine ești tu să faci naveta între rai și iad cu o femeie, la 44 de ani, câți avea Thoreau care făcuse din nesupunerea civilă marea piesă dintr-un puzzle filosofic, care avea mai târziu să fie citată de Luther și Mahatma Gandhi? Iubise o fătucă pe care o ceruse de nevastă și care l-a refuzat, semn că toți faceți la fel, aștia de vă încăpățânați să faceți un hotar de lume la o vârstă la care Platon zice că abia atunci reușiți să vă cârmuiți singuri, pe voi înșivă. Cât ai înțeles tu din ce îți pune sângele în mișcare așa încât să îți permiți luxul de a muri, chiar și executat, la 44 de ani, vârstă la care Maria, Regina Scoției, singurul copil legitim al unui rege curvar sfârșește executată de *Regina Fecioară*, după ce cunoscuse văduvia chiar după majorat și guvernase, de una singură, două țări? Ah, ce țări,

state pentru care te-ai bucura să mori oricând și ai merita să faci asta! Uite ce femei, ce poveste, ce caractere pe care le-ai pune în vitrină și ai spune că n-au ce să caute lângă tine. Fata unei catolice, ucisă de fata unei protestante, fata urmașei Sfântului Scaun, ucisă de fata celei care își spunea *cea mai fericită*. Cea mai sângheroasă regină, ucisă de fiica celei care face protestantismul religie de țară și moare decapitată și înhumată în altă religie decât a ei. Uite aici tragedii. Vrei să mori la 44 de ani, ca Pollock? Fă din viața ta o operă de artă. Dă-mi ceva. O pictură lichidă, dar nu cu șampanie. O pictură abstractă, dar nu o caricatură de amor de la tine de pe canapea. Pollock avea flexibilitatea pe care tu nu o ai – picta nu pe șevalet, ci pe jos, pe podea, de unde putea să își ducă tușele oriunde. Pânza nu trebuia să stea ca o femeie, la perete, ci mereu pe jos, întinsă, ca o doamnă. În felul acesta pânza avea *presiune*. Un cuvânt drag ție. Și totuși, ce ai măzgălit tu, în afară de spuma de lapte pe un cappuccino, ca să mori la vârsta asta? Ca să mori la aniiăștia, trebuie să fie ori un izbăvit, ori un condamnat.”

În timpul acesta, el îi citea, în continuare, din Scottie. Ea îi urmărea buzele rostind *Prăbușirea* și se uita la pupilele lui cum se dilată, încântat că mai e puțin. „*Blândețea nopții*, ai citit? Formidabilă!” Și în timp ce el îi povestea acum din amintirile altei cărți, târând-o cu el prin singura călătorie pe care au făcut-o vreodată, aceea în memoriile locurilor pe care le-a vizitat și din care a simțit pământul mai blând sau mai nerăbdător, ea își ducea cearta surdă cu el, în mintea în care îl încuiase, ca să stea puțin de vorbă.

„La 44 de ani Spinoza a murit blamat că i-a dat lui Dumnezeu întindere. Singura întindere care te interesează e a unui corp de femeie, mereu altul, niciodată suficient, dar necesar, cald și istovitor. A murit frecând o lentilă, când alții o freacă prin viață, a plecat din lume lăsând în urmă un eseu despre curcubeu și un *Tratat despre cunoaștere*. Știi cum a murit marele monist? Luat de Dumnezeu care e Natură după o boală de plămân cauzată de suflul asupra lentilelor șlefuite și de înghițirea prafului. L-a ucis lentila, atât de mult frecată, așa că să îmi spui tu mie nu ce pui în loc de lentilă, ci ce lași în locul eseului despre curcubeu? La 44 de ani a murit Lawrence, ah, dragul meu Lawrence, pe care îl citeam în adolescența în care nu îmi închipuiam că există bărbați ca tine decât în cărțile scrise de el. Nu e suficient să vezi atâta sexualitate din partea unor femei, e magistral să faci din ele o artă, din fiecare geamăt, fiecare chicot, fiecare urlet. Astea sunt intensitățile cu care te iubește o femeie, ca să știi și tu, acum la 43, până nu o mierlești. Amantul doamnei Chatterley, tratatele despre inconștient, scrierile despre fii și iubiți. Țasta condei. Moare după ce face ceva ce stă și în puterea ta: divorțează o femeie, o ia în căsătorie, moare repede după aceea. O desparte ca să o lase singură! Și totuși, tu nu meriți să mori la 44, nu ca Bruegel, care a ridicat Renașterea, în felul lui, în vreme ce tu citești *Prăbușirea*. Tabloul nunții și *Turnul Babel* sunt ceva ce tu ai trăit, pot să accept asta. A lăsat în urmă doi băieți, o fiică despre care nimeni nu știe nimic, câteva amante și o reputație de *sarcastic*. El a pictat biserici, tu ai vorbit din ele. Mai ai până ieri în serios ce

ai vorbit, ca să poți dormi, preț de câteva ore, acolo, debutul veșniciei tale.”

Citea întorcând capul, din când în când, după un corp de femeie. Avea un ochi format pentru un suflet deformat de atâtea forme. Ea s-a uitat după privirea lui care se lungea ca un compas și i-a zis:

- Ce îți lipsește?

A oftat, strângând paharul de cafea între palme.

- Mai e puțin.

- Vreau să îți spun o poveste.

Ca de fiecare dată, a râs puțin la ea, așa cum făcea ori de câte ori ea îi lua răsfăturile prea în serios, așteptând o lecție pe țevă, cu explicații bine brodate.

- Spune. Dar o să mor. Vine 44.

Și pentru prima dată, ea i-a zis ceva ce el nu credea să audă.

- Hai să îți povestesc cum se moare la 44.

Orice ar fi spus ea, el avea o moarte a lui, o moarte pusă bine, cu tipicurile ei. Gâturi de sticle, gâturi de doamne. O moarte pe care ea avea să o trăiască și el avea să o moară, dacă toate lucrurile mergeau ca în capul lui. Văzându-l așa absent, s-a răzgândit. I-a scris o carte, *Anii 44. Anii crizei*. O carte pe care el a citit-o în rutina lui, între trupuri de femei, corpuri de cunoaștere și suflete moarte. Doar cu Gogol începea ideea întregului manuscris. O carte din care mai citea după ce îl epuiza o femeie disperată că ar putea să îl piardă, după ce îl mințea o alta, după ce îl amânau sau îl agasau tot atâtea. O carte pe care ea i-a scris-o cât o îngrija pe a lui, pentru că deși îi scrisese multe alte cărți, în niciuna nu îi spusese negru pe alb că pentru a muri la 44, trebuie să faci ceva memorabil. Iar el trăia

din memorii, nu din ceea ce te aruncă pe catapulta istoriei, din care ajungi ori în rând cu băieții răi, ori în ceata oamenilor de treabă. Mai mult de atât ea nu va mai avea ce să îi spună în viața asta, iar el știa foarte bine că în timp ce multe l-au avut la inimă cât el se pregătea să moară, ea chiar îi dăduse una. Așa începe *Enciclopedia celor morți la 44.*

„Probabil pentru că sunt beat, nu?”

Îi era dor să îl vadă zâmbind în colțul gurii, schițând o grimasă sensibilă spre dreapta, când îl dojenea nervoasă și lui îi părea ridicolă sau caraghioasă, tot așa cum zâmbea când își destăinuia vreun păcat intim, care avea o infuzie de poeticitate și o insuportabilă prostie în comparație cu gândirea și puterea lui.

Îi era dor să îl vadă râzând cu toată gura când ironiile și judecata erau întotdeauna despre ceilalți, rupte din lumi posibile și din carnea zilelor noastre, când viața lui se deșira ca o rolă de film vechi în care marile accidente se nasc dintre taxiuri, marile trădări se duc în mașinile unor parveniți, iar marile amoruri se consumă în locuințe impersonale sau în crâșme, în care luminile pălesc complice ca să facă o femeie să îți pară mai frumoasă.

Îi era dor să îl vadă jucându-se cu voluptatea unui pahar de *Leffe* blondă, mângâindu-l cu podul palmei ca pe un sân, când părea că protejează tot ce e firav pentru a-și însuși, până la distrugere, blândețea și frumusețea unei naturi.

Îi era dor să îl vadă mâncând flămând, după dimineți în care nu punea nimic pe buze decât o gură de apă și gura unei amante, pentru care răsăritul de soare era întotdeauna felul lui de a o lua de la capăt și a obosi în luptele de corp lângă corp.

Îi era dor să îl vadă mușcând paiul dintr-un pahar cu nervii unui om nebun dar plin de maniere, aducând întotdeauna pe masă vreo două gazete satirice și un ghid de călătorie. Glumele avea să le citească singur în locuri în care ar fi vrut să ducă pe câte cineva. Încă mai lucra la asta.

Îi era dor să o lase să stea cu obrazul pe mâna lui cât timp el citește malițios ceva din ce a scris ea, nu din vreo curiozitate literară, ci din spaima vreunui compromis dat de o mărturie nevinovată, chit că ea îi spusese că asta nu se va întâmpla niciodată. Odată, i-a spus că i-ar cumpăra tot tirajul, numai să stea liniștit că nu o să citească nimeni, niciodată, intimitățile lui travestite într-un roman care minte că adăpostește ficțiune.

Îi era dor să îi maseze umerii, să îi mângâie tâmplele, să își coboare palmele de la gâtul lui pe spate, recuperându-i corpul puțin câte puțin, cât timp el trecea, succesiv, prin relax, adormire, stare de veghe, trezire, poftă, resemnare. Ar fi vrut să o lase să-și isprăvească mângâierea, dar pentru el cenzura era un act de plăcere. Îi plăcea să oprească tot ce o făcea fericită cât timp altele îl rugau să nu se oprească cu ele.

Îi era dor și de cinismul, răceala, greața și inumanitatea lui. Îi era dor de spiritul dictatorial din zilele ei de boală și de pofta lui de muncă din serile ei de tristețe. Pentru el, ea cedase posomorârii în cel mai nepotrivit moment. Și cu cât încerca să lăcrimeze cât mai puțin când dădea ochii cu el pentru că, oricum, adevărul era că întotdeauna consola amante, nu prietene, că nu privise niciodată cu resemnare la lacrimile ei, ci numai cu oftica unui *intermezzo* nedorit care îl întrerupea din discursurile pe care le avea de